

ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ СПРАВИ ДО КАТЕГОРІЇ МАЛОЗНАЧНИХ ЗА ЦПК УКРАЇНИ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено зміст та призначення цивільного процесуального кодексу України, висвітливши його ключові положення та юридичні процедури. Визначено поняття малозначної справи в контексті ЦПКУ. Проаналізовано проблеми віднесення справ до категорії малозначних за ЦПКУ.

Ключові слова: ЦПКУ, малозначні справи, судовий процес, цивільне судочинство, процесуальна активність суду, баланс інтересів.

Abstract

The article examines the content and purpose of the Civil Procedure Code of Ukraine, highlighting its key provisions and legal procedures. Defines the concept of minor case in the context of the CCPU. Analyses the problems of classifying cases as minor under the CCPU.

Keywords: code of civil procedure of Ukraine, minor cases, litigation, civil proceedings, procedural activity of the court, balance of interests.

Вступ

Останніми роками в Цивільному процесуальному кодексі України загострилася проблема віднесення справ до категорії малозначних. Ця проблема виникає, коли позов відхиляється судом на підставі того, що він не відповідає критеріям суттєвості або складності, незважаючи на те, що порушує важливі правові та соціальні питання.

В Україні проблема віднесення справ до категорії малозначних вже давно викликає суперечки. Наводилися аргументи, що стандарти, які використовуються для визначення того, чи є справа важливою чи ні, є неоднозначними та нечіткими, що призводить до непослідовних результатів при винесенні суддями ухвал. Суб'єктивне застосування суддями цих стандартів також може призвести до вилучення з розгляду важливих справ.

Іншою проблемою є відсутність чіткого механізму оскарження справ, відхилених як таких, що не заслуговують на увагу. Це ускладнює для заявників можливість оскаржити такі рішення та забезпечити справедливий розгляд їхньої справи.

Метою статті є дослідження проблеми віднесення справ до категорії малозначних за цивільним процесуальним кодексом України.

Основна частина

Цивільний процесуальний кодекс України (далі - ЦПКУ) є основним законом, що регулює цивільне судочинство в Україні. Кодекс був ухвалений у 2004 році і відтоді неодноразово змінювався з урахуванням мінливих потреб суспільства. Основною метою ЦПКУ є забезпечення захисту прав та інтересів громадян у цивільному судочинстві та досягнення правосуддя. Кодекс встановлює порядок розгляду цивільних справ, включно з поданням позовних заяв, захистом прав та інтересів сторін, веденням доказів, винесенням рішення та його виконанням.

ЦПКУ покликаний забезпечити ефективний і своєчасний захист прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також держави в цивільному судочинстві. ЦПКУ ґрунтується на засадах верховенства права, незалежності суддів, гласності та неупередженості судочинства, рівності всіх осіб перед законом і судом, захисту прав людини і громадянина.

ЦПКУ встановлює правила ініціювання, проведення та завершення цивільного судочинства в Україні. Кодекс забезпечує комплексну основу для вирішення спорів, пов'язаних з цивільними справами, такими як майнові права, договірні зобов'язання та позови про відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю.

Початково кодекс складався з шести розділів, кожен з яких охоплює певний аспект цивільного судочинства. У першому розділі викладено загальні положення кодексу, включаючи сферу його дії,

завдання та принципи. Другий розділ охоплює юрисдикцію судів і типи справ, які можуть розглядатися в кожному суді. У третьому розділі викладено правила ініціювання цивільного позову та вимоги до подання позовної заяви. Четвертий розділ кодексу охоплює питання судочинства, включаючи правила подання доказів, процедури проведення слухань, а також повноваження суду видавати накази та рішення. П'ятий розділ описує процес оскарження, включаючи право сторін на оскарження судового рішення та процедуру подання апеляції. В шостому розділі викладено правила виконання судових рішень, включаючи виконання судових наказів та стягнення збитків [1,2].

Однією з особливостей ЦПКУ є акцент на альтернативні механізми вирішення спорів, такі як медіація та арбітраж. Кодекс заохочує сторони вирішувати спори за допомогою цих механізмів до звернення до суду. Такий підхід спрямований на зниження навантаження на судову систему та сприяння ефективному вирішенню спорів. Кодекс також містить положення про захист прав сторін, що сперечаються, право на справедливий судовий розгляд, право на юридичне представництво та право на доступ до інформації. Кодекс також передбачає захист конфіденційної інформації та приватного життя сторін, що сперечаються [1].

ЦПКУ встановлює юрисдикцію судів у цивільних спорах. Юрисдикція визначається характером і вартістю позову, місцезнаходженням сторін і предметом спору. Кодекс передбачає створення спеціалізованих судів, для розгляду певних видів справ.

Кодекс встановлює права та обов'язки сторін, які беруть участь у цивільному процесі. Сторони мають право на слухання справи, право надавати докази та право оскаржити рішення. Вони також зобов'язані дотримуватися процесуальних норм, бути присутніми на слуханнях і надавати правдиву і точну інформацію.

ЦПКУ встановлює правила доказування, допустимі в цивільному процесі. Докази можуть набувати форми документів, показань свідків, експертних висновків та речових доказів. Кодекс також регулює використання електронних доказів, таких як електронні листи та текстові повідомлення. Кодекс передбачає виконання винесених судом рішень у цивільному процесі. Рішення можуть бути виконані різними способами, включно з арештом майна, накладенням арешту на заробітну плату і заморожуванням банківських рахунків. Кодекс також передбачає визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні [3].

Згідно з ЦПКУ, справа може бути класифікована як малозначна якщо суд визначить що спір може бути вирішений у спрощеному порядку без проведення повного судового розгляду або може бути вирішений швидко та ефективно без залучення складних доказів. ЦПКУ не містить точного визначення, але встановлює низку чинників, які суд може врахувати під час винесення такої ухвали. Ці фактори включають вартість позову, складність порушених правових питань і вплив спору на сторони.

Згідно з ч. 6 ст. 19 ЦПКУ малозначними є такі справи [1]:

- справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує двісті п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- справи про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, якщо такі вимоги не пов'язані із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства);
- справи про розірвання шлюбу;
- справи про захист прав споживачів, ціна позову в яких не перевищує двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

Зазначений перелік не є повним і може бути доповнений іншими категоріями та факторами відповідно до ЦПКУ.

Проте практика застосування ЦПКУ свідчить про наявність проблем у визначенні категорії малозначних справ та їх вирішення. Основними проблемами є [2,3]:

– Невизначеність критеріїв для оцінки немайнових вимог. Якщо грошова вартість предмету спору може бути об'єктивно встановлена за документами чи іншими доказами, то немайнова вартість може бути суб'єктивною та залежати від особистих оцінок сторін чи судді.

– Неврахування зміни обставин після подання позовної заяви. Згідно з ЦПКУ, категорія

малозначної справи визначається на момент подання позовної заяви. Проте у ході провадження можуть статися обставини, які змінять характер і складність справи. Наприклад, сторона може подати нові докази або збільшити розмір своїх вимог.

– Несприятлива для сторін процедурна форма розв'язання спору. Малозначна справа розв'язується без проведення судового засідання і без участі сторін та третіх осіб. Сторонам надсилаються лише повідомлення про призначення і результати розв'язання спору. Такий порядок порушує принцип безпосередності дослідження доказу та право сторін на участь, провадження та захист своїх інтересів.

Висновки

Віднесення справ до категорії малозначних відповідно до ЦПКУ покликане спростити судовий процес і знизити навантаження на суди. Однак це може призвести до відмови в правосудді сторонам із законними вимогами, непослідовних судових рішень і легковажних судових розглядів.

Загалом, віднесення справ до категорії малозначних допомагає спростити судовий процес і заощадити час і ресурси, але важливо забезпечити справедливе і прозоре використання цього процесу, щоб уникнути можливих зловживань і несправедливих результатів. Ці питання необхідно вирішити, щоб правова система України функціонувала ефективно та забезпечувала правосуддя для всіх сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільний процесуальний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
2. Методичні рекомендації на тему: «Малозначні справи відповідно до Цивільно-процесуального кодексу України». Південне МУ Мінюста (м. Одеса). URL: <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/maloznachni%20spravy.pdf>.
3. Актуальні проблеми цивільного права та процесу : матер. міжнар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю.С. Червоного (Одеса, 16 грудня 2011 р.) / Національн. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2011. – 186 с.

Хрустовський Анатолій Анатолійович – студент групи КІВТ-216, факультет інформаційних електронних систем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tolik6566tolik@gmail.com

Герасимов Тимофій Юрійович – доктор історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна, e-mail: timger84@gmail.com.

Khrustovskyi Anatolii – student of the group KIVT-21b, Faculty of Information Electronic Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: tolik6566tolik@gmail.com

Gerasyimov Tymophiy – doctor of historical sciences, assistant of professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: timger84@gmail.com.